

Erja-Outi Heino

Tiedottaja
Ulkoministeriön kehitysviestintä

Lea Houtsonen

Opetusneuvos
Opetushallitus

Globaalivastuu ja kehityskumppanuus

Taustaa: Vuosituhannen kehitystavoitteet

Globaalivastuu vakiintui sanastoon opetus- ja kulttuuriministeriön *Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen* -projektin myötä vuosina 2007-2009. Projekti määrittä globaalikasvatuksen päämääräksi kansalaisten globaalinen vastuun hyvästä elämästä ja kestävästä tulevaisuudesta.

Myös **kehityskumppanuus** on 2000-luvun kiteytys. Maailman maiden vuonna 2000 YK:n yleiskokouksessa hyväksymästä vuosituhattulistuksesta juonnettiin kahdeksan vuosituhattavoitetta. Seitsemän ensimmäistä asettaa tavoitteeksi maailman suurien kehityshaasteiden ratkaisemisen vuoteen 2015 mennessä. Kahdeksantena tavoitteena on luoda globaali kehityskumppanuus, jota muiden kehityshaasteiden ratkaiseminen edellyttää.

Seitsemän suuren kehityshaasteen osalta avainasemassa ovat kehitysmaat. **Kahdeksannen vuosituhattavoitteen** seurannassa päähuomio on vauraassa maailmassa. Tavoitteen täyttymistä mitataan muun muassa kehitysyhteistyömäärärahojen tasolla. YK:n määrittämä tavoitetaso on 0,7 prosentin osuus bruttokansantuotteesta. Se on tavoite, johon myös Suomi pyrkii.

Sitoumista globaaliin kumppanuuteen punnitaan paitsi valtion virallisella kehitysyhteistyöllä, myös vastuullisuudella, jota kukin maa ja sen kansalaiset niin kansainvälisessä yhteistyössä kuin omassa arjessaan tuntevat ja osoittavat.

Globaali ja paikallinen taso kulkevat rinnan – tätä limittäisyyttä kuvaa käsite **globaali, paikallisesti maailmanlaajuinen**. 2000-luvun lapsen, nuoren ja aikuisen maailmaa määrittää **keskinäisriippuvuus**. Kilometreistä tai kulttuurisista eroista riippumatta päätökset, teot ja tapahtumat tuntuvat sekä lähiyhteisössä että toisella puolella maailmaa.

Globaalikasvatus on Suomen harjoittaman kansainvälisen **kehitysyhteistyön tärkeä kotimainen ulottuvuus**.

Opetushallituksen verkkosivuilta löytyy opettajille pedagogista aineistoa YK:n vuosituhattavoitteiden opettamiseen: <http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/mdg/opettajille/index.html>

Perustaksi tarvitaan ymmärrystä maailman valtavista taloudellisista ja yhteiskunnallisista raja-aidoista. Tällä hetkellä puhutaan **köyhyyden taskuista**. Maailman köyhien enemmistö asuu niin kutsutuissa keskitulotason maissa, joissa samaan aikaan osa väestöstä nauttii huomattavasta elintasosta.

Millaiseen kehitykseen tähtäämme ja millaista kehitystä tekemme tuottavat? Runsaan, monisyisen ja ristiriitaisenkin informaation käsittely vaatii taitoa. Globaalikumppanuus vaatii myös taitoa tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa eli interkulttuurista osaamista. Osaamisalueet limittyvät näinkin.

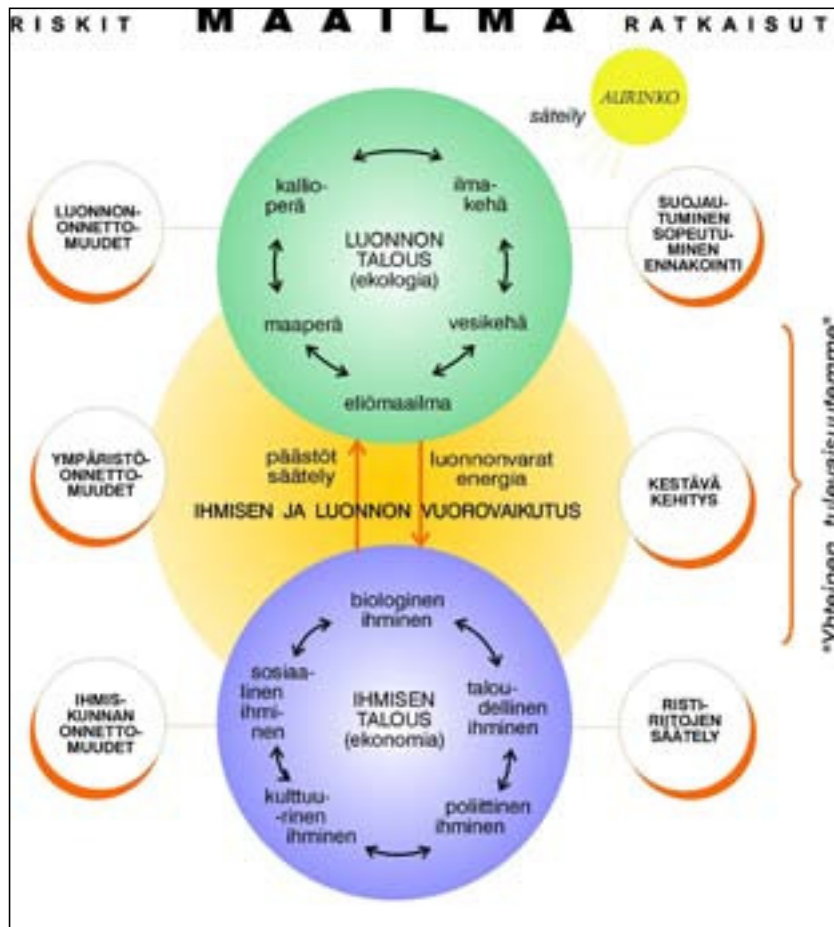
Globaalivastuu ja kehityskumppanuus rakentuvat tiedoille, taidoille ja tahdolle. Tietojen ja taitojen päälle rakentuu tahto aktiivisesti osallistua paremman maailman rakentamiseen. Me suomalaiset emme istu maailman laidalla seuraamassa, mitä muualla tapahtuu ja miten se ehkä vaikuttaa meihin. Olemme myös itse se muu maailma, ja vaikuttamme.

Osaamisen eri alueet

Tietoa: oppilaan mukaista, omasta yhteisöstä nousevaa

Globaalikasvatuksen keskeisen lähtökohdan muodostaa edellä mainittu paikallisen ja globaalin ulottuvuuden välinen yhteys (*the global in local*): nuorten tulee tiedostaa **oman yhteisönsä identiteetti, merkitys ja mahdollisuudet muulle maailmalle**.

Nuoret saavat päivittäin tietoja globaaleista kysymyksistä, olivatpa ne sitten luonnon onnettomuuksia, ilmastonmuutoksen vaikutuksia, ihmisoikeusloukkauksia, sotia tai konflikteja. Globaalien uutisten ja maailman tilan seuraaminen sanomalehtien ja muun

Globaalien riskien maailmanmalliin sisältyy kolme ilmiökokonaisuutta: Luonnontalous, ihmisen talous sekä ihmisen luontosuhdetta ilmentävä resurssikykentä. Kuhunkin ilmiökokonaisuuteen sisältyvät omat uhkansa ja ratkaisumahdollisuutensa.

KUVA: Houtsonen & Peltonen.

median keinoin kuuluu olennaisesti koulukasvatukseen. Media muokkaa oppilaiden maailmankuvaa. ja median vaikutukset näkyvät sekä tiedollisella, toiminnallisella että emotionaalisella tasolla.

Pieniä oppilaita on kuitenkin syytä varoa syylistä maailman globaaleista ongelmista. **Alimmilla luokilla positiivisten mielikuvien välittäminen kehityksistä** ja mahdollinen yhteistyö kehityksistä kotoisin olevien oppilaiden kanssa luo hyvää pohjaa myöhemmälle globaalikasvatukselle. Musiikin, videoklippien ja muiden vastaavien keinojen avulla opetukseen saadaan elämyksellisyyttä. **Henkilökohtainen suhde** opiskeltavaan asiaan luo hedelmällisen lähtökohdan syventää ymmärrystä globaaleista kysymyksistä.

Gloaalikasvatuksen yksi keskeinen tehtävä on auttaa oppilaita maailman hahmot-

tamisessa. Oppilaiden iän karttuessa globaalien ongelmien, niiden syiden ja vaikutusten käsittelyä syvennetään. Tällöinkin on varottava yksipuolisten negatiivisten stereotyyppioiden muodostamista kehitysmaista.

Taitoa: vuoropuhelua ja tiedon kriittistä arviointia

Gloaalikasvatuksen tavoitteena on lisätä nuorten **kriittistä** ja **luovaa ajattelua**, avoimuutta ymmärtää erilaisuutta ja optimismia toimia paremman maailman puolesta. Oppilaat tarvitsevat taitoja **osallistua** ja **vaikuttaa** globaaleihin kysymyksiin omassa paikallisessa arjessaan.

Gloaalikasvatuksen ydinkäsitteitä ovat **riippuvuus** ja **yhteys**. Maailma tulee nähdä kokonaisvaltaisena järjestelmänä, jolle on ominaista entistä suurempi keskinäinen riippuvuus. Ajat ja etäisyydet ovat supistuneet ja ihmisten välinen vuorovaikutus lisääntynyt. Globalisaatio avaa sekä mahdollisuuksia että uhkia, ja globalisaation hallinta edellyttää yhteistyötä ja kumppanuutta.

Voidakseen ymmärtää maailmaa ympärillään nuoret tarvitsevat **tukipisteitä, arvojärjestelmiä** sekä myös **kykyä vetää asioista omia johtopäätöksiä**.

Koulukasvatuksessa opettaja voi ottaa globaalien kysymysten tarkasteluun esimerkkejä oppilaiden omasta ympäristöstä ja heidän jokapäiväisestä kokemusmaailmastaan. Tuttu paikallinen esimerkki aktivoi oppilaita näkemään asioiden globaaleja yhteyksiä.

Keskeisinä globaalikasvatuksen taitoina nähdään **kyky sopeutua muutokseen, kyky ymmärtää monimutkaisia ilmiöitä ja kyky sietää epävarmuutta** erilaisissa yhteyksissä.

Opetushallituksen verkkoaineisto "Globaali-ikkuna" avaa näkymän maailmaan viiden erilaisen lähestymistavan kautta. Globalisaatiota tarkastellaan niin kulttuurin, liikkuvuuden, ympäristön, talouden kuin politiikankin kautta. Jokaisessa osiossa on kolme näkökulmaa ja niihin liittyviä tehtäviä. Perustehtävien lisäksi asioita kannustetaan pohdiskelemaan erityisesti ihmisoikeuksien ja mediakasvatuksen kannalta. "Minä ja globalisaatio" -osuuksessa tutut henkilöt kertovat videolla omasta suhteestaan globalisaatioon ja sen vaikutuksista elämäänsä: <http://www2.edu.fi/globaali-ikkuna/>

Tahtoa: oma toiminta vaikuttaa

Maastrichtin konferenssissa vuonna 2002 globaalikasvatus määriteltiin kasvatuksiksi, joka avaa ihmisten silmät ja mielen maailman erilaisille todellisuuksille ja **herättää heidät toimimaan oikeudenmukaisemman, tasa-arvoisemman ja ihmisoikeuksia kunnioittavan maailman puolesta.**

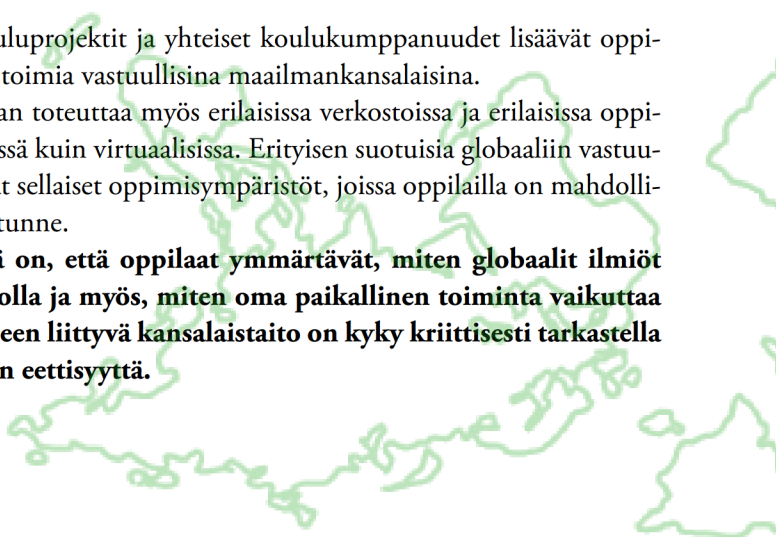
Gloaalikasvatuksen keskeisenä tehtävänä on globaaliin vastuuseen kasvattaminen. Sillä voidaan ymmärtää oppilaiden sellaisten toimintatapojen, tietojen, taitojen ja asenteiden kehittämistä ja kartuttamista, joiden avulla **oppilaat voimaantuvat tunnistamaan globaaleihin kysymyksiin liittyviä asenteita ja eettisiä arvoja sekä herkistyvät oikeudenmukaisuuden vaatimukselle ja moninaisuuden arvostamiselle.** Oppilaita tulee ohjata ymmärtämään oman toimintansa vaikutukset globaalisti ja myös globalisaation vaikutukset heidän omaan elämäänsä.

Globaaliin vastuuseen kasvaminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa omassa lähipiirissä, laajemmassa yhteisössä, omassa maassa ja aina globaalille tasolle saakka.

Oppilaita osallistavat kouluprojektit ja yhteiset koulukumppanuudet lisäävät oppilaiden motivaatiota ja tahtoa toimia vastuullisina maailmankansalaisina.

Gloaalikasvatusta voidaan toteuttaa myös erilaisissa verkostoissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä, niin fyysisissä kuin virtuaalisissa. Erityisen suotuisia globaaliin vastuuseen kasvamisen kannalta ovat sellaiset oppimisympäristöt, joissa oppilailla on mahdollisuus kokea voimaantumisen tunne.

Yhteenvetona: keskeistä on, että oppilaat ymmärtävät, miten globaalit ilmiöt vaikuttavat paikallisella tasolla ja myös, miten oma paikallinen toiminta vaikuttaa globaalisti. Globaalivastuuseen liittyvä kansalaistaito on kyky kriittisesti tarkastella omien toimintaperiaatteiden eettisyyttä.

KUVA Carina Storthors/Vasa övningskola